

De Pelikaan

RK PAROCHIE
H. NICOLAAS

Kerst 2023

Vlucht naar Egypte

Van de redactie:

Dit is het laatste nummer van De Pelikaan in deze vorm en onder auspiciën van deze redactie.

We hebben u hierover al ingelicht in het vorige nummer.

Het 'klassieke' parochieblad met mededelingen en 'ditjes en datjes' uit het parochieleven e.d., is overbodig geworden. We hebben websites en een mededelingenblad achterin de kerk. De Pelikaan bracht de laatste 3 jaar dergelijk 'nieuws' al niet meer: we publiceerden alleen nog verdiepende artikelen.

Een beschouwing over 30 jaar parochieblad en over 'wat nu?' vindt u op p. 28.

Graag uw aandacht voor de oproep daarin. Laat het ons weten als u ideeën heeft of wilt meewerken!

Vlak voor het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons dit bericht:

Op 13 december overleed Trees Heymink (geb. 1932), die enige tijd vrijwilligster is geweest in de Nicolaaskerk, ook als koster. In 1954 was zij ingetreden bij de Congregatie van de Zusters van Julie Postel. Zij is begraven in haar geboorteplaats Millingen aan de Rijn.

In dit nummer:

Het thema 'de vlucht' wordt, behalve door pastoor Eric Fennis (p.4) belicht door Joris van Gerven van de Gemeenschap Sant'Egidio (p.16) en Gerard ter Heijne (p.22). Wim Sosef (p.25) bekijkt de Vlucht van de H. Familie naar Egypte vanuit Koptisch perspectief.

Kunstenaar René van Tol schrijft op p.18 over het belang van de zintuigelijke waarneming - met fraaie detailafbeeldingen!

Op p.8 een uitgebreid interview met Diana Janssen, over haar associéschap van de Sacramentijnen, haar werk bij de gemeente én een interessant inkijkje in het reilen en zeilen van het winkeltje in de Nicolaaskerk.

Vluchten kan niet meer...

door pastoor Eric Fennis

U kent deze titel wellicht nog als lied gezongen door Jenny Arean en Frans Halsema. De tekst is van Annie M.G. Schmidt. Het werd voor het eerst gezongen in 1971 en verwees naar de onveiligheid in de wereld op dat moment, met de Koude Oorlog, de Vietnamoorlog en de dreiging van een atoomoorlog. Schmidt schreef dat vluchten geen zin meer had, men was immers nergens meer veilig aangezien de wereld totaal ten onder zou gaan. De enige oplossing moest gezocht worden in de liefde (het vluchten bij elkaar)

Hoe actueel is dit lied ook anno 2023, want de stroom vluchtelingen is ongekend en hun hoop en uitzicht op een ander leven vaak hopeloos. We raken helaas gewend aan de beelden die iedere dag onze social media bepalen, en een oplossing lijkt niet voorhanden. En zoals zo vaak in dergelijke situaties zijn met name kinderen daar de dupe van. Kinderen die zouden moeten op-

groeien in een veilige omgeving, geborgen in liefde en zonder zorgen. Dromend van idealen en plannen voor de toekomst.

Helaas is dit van alle tijden. Niet voor niets is God met Kerstmis mens geworden in de persoon van een kwetsbaar kind om zich met die kwetsbaarheid te identificeren.

Daar waar dit goddelijk Kind alleen maar liefde kon uitstralen, werden mensen als Herodes bang. Bang dat de kracht van het goede sterker zou zijn dan de macht van het kwaad, van de machtswellust, van het egoïsme, van het eigen gelijk.

In een droom wordt Jozef opgeroepen met zijn Maria en pasgeboren kind te vluchten naar Egypte. En ze waren al in bijzondere omstandigheden ouders geworden. Op reis, in complete ontbering om een slaapplek te vinden, om vervolgens te moeten vluchten. Zo komen ze terecht in de mensenstroom van vluchtelin-

gen die alles moeten achterlaten en op weg gaan zoals de aartsvaders Abraham, Isaak en Jacob die tijdens hun leven moesten omwille van hongersnood. Zij zouden vandaag economische vluchtelingen worden genoemd. Later moest Mozes, na het doden van een Egyptenaar, vluchten voor de farao. Een bijbels voorbeeld van een politieke vluchteling. David, achtervolgd door koning Saul, was dat ook. En als waardige 'zoon van David', moet Jezus voor koning Herodes vluchten.

Er is momenteel veel in onze samenleving te doen als het gaat over vluchtelingen, óver vluchtelingen inderdaad. Er is

veel onbegrip, soms redeloos geweld, nuances die volledig zoek zijn, en politici en bestuurders die meebewegen met de schreeuwers. Wat niet betekent dat je geen grenzen mag trekken, of alles maar goed moet vinden. Maar verontrustend is misschien wel het gebrek aan inlevingsvermogen. En dan klinkt voor ons als christenen die bijbelse boodschap dat wij ons altijd moeten bekommeren om de weduwe, de wees, de vreemdeling. Jezus zal ons als volwassen man dit voorhouden als hij de Tien Geboden 'vertaalt' naar de zaligsprekingen in de Bergrede. En daarbij zal hij ook ons voor ogen houden dat wij zelf een vluchteling, een balling, een gast, een zwerver zijn, in de woestijn van ons eigen leven. Iemand die niet zelf om het leven heeft gevraagd en die alleen kan bestaan, kan leven en voortleven, door de zorg en de aandacht van anderen.

De vluchteling is in ons midden om ons daaraan te herinneren. Wij ontdekken onze menselijkheid in het gelaat van de ander en daarin wordt onze relatie met Jezus, ons geloof in

Jezus, geloofwaardig: 'Want wat je voor de minsten van de mensen hebt gedaan – ik was een vreemdeling en jullie namen mij op - dat heb je voor mij gedaan.' Daar wordt iets van het geheim van het leven zichtbaar, iets van de liefde voelbaar en mogen wij ons allemaal geborgen weten in een God die ons als eerste heeft lief gehad.

'Vluchten kan niet meer...' Het werd al gezongen in 1971 en is helaas actueel gebleven. Maar er klonk ook hoop in door, want men zong dus ook dat de enige oplossing moet gezocht worden in de liefde.

Dat die liefde ons met Kerstmis opnieuw mag raken door de geboorte van dat kwetsbare kind. En dat wij er van delen; onze warmte met wie in de kou staan, onze welvaart met wie niets heeft, onze kracht met wie zich zwak voelen. Daarin kunnen wij nog altijd het verschil maken en kunnen wij in de kracht van Gods geest het aanschijn van de aarde vernieuwen.

Zalig Kerstfeest

Beleving van Kerstmis

'k Heb met de herders om de kribbe heen gestaan,
'k ben met de wijzen mee naar Bethlehem gegaan,
'k heb met de engelen op het veld gezongen,
mijn handen bij de kindermoord gewrongen,
ik zag met Simeon het licht, dat was beloofd,
ik heb met Anna God om zijn gena geloofd,
ik moest met Jozef en Maria vluchten,
ook ik had van Herodes' wraak te duchten,
ik heb dat alles dikwijls meebeleefd.
Maar Jezus is voor mij een kind gebleven,
een lief, vertederend kind, dat in mijn leven
niet heerste als de Sterke God, de Vredevorst,
omdat ik nauwelijks Zijn kruis aanvaarden dorst.
- 't Is lichter in de kribbe néér te kijken,
dan, met het hoofd omhóóg, naar 't kruis te reiken.-

Nel Benschop

uit: Verzamelde gedichten
Kok, Kampen, 2007

BEHOEFTE AAN GOD EN AAN EEN GEMEENSCHAP

door Ineke Raps en Wim Sosef

Voor dit laatste nummer van De Pelikaan heeft de redactie een interview gehouden met Diana Janssen, die al geruime tijd bij de Nicolaas betrokken is als enthousiaste vrijwilliger op verschillende terreinen. Zij deed onder meer, van 2013 tot 2020, de opmaak van NicolaasNieuws, de voorganger van De Pelikaan.

Diana, waar ben je geboren?

Ik ben geboren in Enkhuizen en kom uit een gemengd huwelijk: mijn vader was katholiek, mijn moeder gereformeerd. Ik ben gedoopt door de dominee, de priester wilde het niet en gelukkig in beide godsdiensten opgevoed. Zo had ik op mijn gereformeerde lagere school als enige een 'tante-zuster' Op de lagere school moesten wij elke week een gezang of een psalm en een bijbeltekst uit ons hoofd leren. We kregen daar gedegen bijbelonderricht, waar ik later veel plezier van heb gehad. Mijn middelbare school was katholiek en ik kreeg er les van de zusters. Op een gegeven moment ben

ik van de gereformeerde kerk 'afgezwefd'. Ondertussen was ik in Amsterdam gaan wonen. Tussen 2009 en 2010 heb ik meer dan een jaar mijn zieke broer tot op zijn sterfbed begeleid. Daardoor realiseerde ik mij dat ik niet alleen behoefte had aan God maar ook aan een gemeenschap. Toen mijn broer overleden was, ging ik op zoek bij allerlei kerken. Ik ben toen niet alleen bij de PKN gaan kijken maar ook bij de Anglicanen en Doopsgezinden. Af en toe kwam ik ook in de Nicolaas en bij toeval maakte ik een misviering mee. Toen dacht ik: dit is het! Daar vond ik wat ik bij andere kerken en zeker bij de PKN miste: na de Liturgie van het Woord, de dienst van

Brood en Wijn, de heilige Eucharistie.

En toen werd je ook vrijwilliger in de Nicolaaskerk?

Ja, in september 2012 ben ik in de Nicolaas begonnen als vrijwilliger om te kijken of ik me bij deze gemeenschap thuis zou voelen. Op zaterdagmorgen werkte ik samen met Piet de Wit in de Open Kerk. Ik heb veel gesprekken met hem gehad.

In januari 2013 ben ik 'ingestroomd' in de alpha-cursus bij Jim Schilder en in juni ben ik gevormd door mgr. van Burgsteden en ontving ik de Eerste Communie.

Toen Nicolaasnieuws met het adventsnummer van 2013 een andere vormgeving kreeg, veranderde ook de huisstijl. Ik nam dat werk over van André Oostenbrink en Wim Sosef en ben samen met Jim de eindredactie gaan doen.

Naast mijn werk bij de gemeente startte ik met een studie theologie. Onderhand was ik ook akoliet, BHV-er en klokkenluider. Het werd allemaal wel erg veel. Toen Piet overleed, met wie ik 7 jaar lang heb samengewerkt, ben ik op de zaterdagmorgen gestopt, want ik vond het moeilijk om zonder hem te werken. We waren een hecht team, beiden van Westfriese afkomst en hij was mijn peetvader.

Met spijt in het hart heb ik ook de andere werkzaamheden gestopt, behalve met de BHV. Ik ben toen mantelzorger geworden voor mijn moeder.

Vertel eens wat over jouw werk bij de gemeente?

Daar ben ik oktober 2000 begonnen als project-assistent voor de Dienst Ruimtelijke Ordening, niet als assistent van één persoon maar op een project. Toch ben ik ook wel assistent geweest van een senior-stedenbouwkundige die o.a. aan IJburg, Overhoeks en de Zuidas werkte.

Ik heb heel veel projecten gedaan: onder meer de eerste opzet van het stedenbouwkundig plan Science-park met de vraag: hoe ga je de openbare ruimte zo inrichten dat studenten daar gemakkelijk hun weg kunnen vinden; de eerste plannen van Overhoeks, aan de overkant van het IJ, toen de gemeente het terrein overnam van Shell; het Diemberbos, dat lange tijd verwaarloosd was. Overal in Amsterdam wordt over alles nagedacht en wensen van burgers worden tegen elkaar afgezet. Er moet worden geluisterd naar wensen van burgers die tegengestelde belan-

gen kunnen hebben. Door een experiment op te zetten zoals recentelijk de afsluiting van die Weesperstraat wordt duidelijk wat mogelijk is en wat niet.

De laatste 2 jaar heb ik gewerkt aan de bestuurlijke fusie van Weesp en Amsterdam. Dat was de fase waarin het bestuur en beleid van Weesp ingevlochten wordt in dat van Amsterdam. Dat gaat over praktische zaken als parkeren maar ook over de taken en bevoegdheden van de bestuurscommissie, wat iets anders is dan een stadsdeelcommissie. Want Weesp behoudt zijn eigen identiteit. Voor Weesp was het voordeel van de fusie vergroting van de nodige kennis, want de regelgeving wordt steeds ingewikkelder.

Toen dat klaar was, dacht ik: wat ga ik nu doen? Ik werkte al één dag bij de afdeling stedenbouw van de dienst Zuidas. Het is een leuke plek en ik kon aan de slag voor 'Zuidasdok' een programma bestaande uit twee ver-

keersknooppunten: Amstel en Nieuwe Meer, en het nieuwe station Zuid. In 2030 zou het allemaal klaar moeten zijn.

Ik deed dat allemaal als assistent van een projectleider, programma-manager of een steden-bouwkundige, altijd in de dienende rol, net als een acoliet op het altaar.

Je bent ook betrokken bij het Begijnhof en de Congregatie van het Heilig Sacrament?

Dat kwam zo: ik wilde mij meer te verdiepen in mijn geloof. Heel pragmatisch dacht ik: ik werk tot half vijf, dus ik kan naar een viering van 5 uur. En dat was op het Begijnhof. Daar zat al een aantal mensen van de Nicolaas waaronder mgr Van Burgsteden en Jim Schilder (toenmalig pastoor resp. kape-laan). Ik werd uitgenodigd voor een avond van associés. Dat leidde tot een voorbereidingstraject om associé te worden.

Op 20 juni 2019 deed ik mijn belofte als associé. Wij geven

op drie manieren uitdrukking aan onze verbondenheid: samen bidden, samen werken en samen leven.

Op de associés-avonden houden we gesprekken over de stichter van de sacramentijnen, over de aanbidding en de eucharistie: welke rol speelt dat in je leven. We bidden gezamenlijk vespers en lauden en hebben ook retraitemiddagen over de leefregels.

Het samen werken bestaat vooral uit het secretarieel werk voor mgr. Van Burgsteden en het samen dienen is op zaterdagochtend als acoliet.

Na het overlijden van mijn moeder en de start van mijn pensionering kreeg ik meer tijd voor de Nicolaas, die ik toch wel erg miste. Ik ben toen naar Eric Fennis gegaan en heb hem gezegd dat ik weer een en ander voor de Nicolaas wilde doen.

Wat ben je toen gaan doen?

Ik was steeds BHV-er gebleven maar ik zag dat het met het winkeltje niet goed ging, en dat er een tekort was aan vrijwilligers. Sinds maart van dit jaar probeer ik via de vrijwilligerscentrale nieuwe vrijwilligers te werven.

En, samen met de open kerkmedewerkers, is de winkel weer nieuw leven ingeblazen. Van de vorige winkelmanager kreeg ik een lijst met adressen van groothandels waar ik terecht kan. Dat doe ik telefonisch of via internet maar ik ga er ook zelf heen, zoals naar Banneux en volgend jaar ga ik naar Maria Laach. Ideeën over Nicolaasartikelen uit Bari krijg ik van een parochiaan die lid is van een Nicolaasbroederschap. En zo groeit mijn netwerk.

Ik krijg ook wel tips over 'goedkope' adresjes als Ali Baba of Amazon, maar daar ga ik niet op in. Ik vind het heel belangrijk je af te vragen: als je iets koopt, doe je dat dan voor de aandeelhouders of voor een mens? De lever-

ancier moet een religieuze of non-profitorganisatie zijn. Het is een beetje mijn aanpak in de geest van paus Franciscus. Het gaat mij om sociale duurzaamheid. Ik heb contact met een sociale werkplaats waar ze dingen voor ons kunnen maken.

Mijn uitgangspunt is: inkomsten voor de kerk én een eerlijk product, zoals 'eerlijke koffie', met als secundair doel dat parochianen als ze iets zoeken eerst naar de Nicolaas komen en als het er niet is, dat ik het misschien kan bestellen. Een onbekend terrein voor mij is het meer aandacht geven aan de boeken. In Amsterdam zou ik graag met een lokale boekhandel of kleine uitgeverij willen samenwerken.

Tenslotte heeft de pastorie natuurlijk een prachtige ruimte voor boekpresentaties. Ook hier gaat het erom: hoe kunnen we elkaar versterken?

Ik experimenteer een beetje met inkopen van nieuwe producten maar kijk ook naar wat het Begijnhof of de Papegaai

niet heeft; dan kunnen wij dat wél inkopen.

Mijn belangrijkste zoektocht: een beeldje of een gebedskaartje van Isidorus van Sevilla, de patroonheilige van het internet. Want hoe vaak gaat het daar juist mis. Dat hoort beslist in ons aanbod.

Maar ik kan dit werk alleen maar doen als er genoeg vrijwilligers zijn. Als we geen vrijwilligers hebben die de winkel en de kerk openhouden

is al dit werk voor niets. Twee dagdelen Open Kerk kan nog niet: dan zou je per dag 6 mensen nodig hebben. Bij elkaar een groep van 30.

Waarin bestaat jouw functie betreffende de vrijwilligers?

Lucia, de vrijwilligerscoördinator, heeft naast haar werk in de kerk ook nog een andere baan en daarom heb ik ik een deel van haar overgenomen: de werving van nieuwe vrijwilligers, de vrijwilligersvergader-

ing en het vrijwilligersuitje. Het kan allemaal net dus er wordt gezocht naar een nieuwe vrijwilligerscoördinator.

Heb je een boodschap voor de lezers van De Pelikaan?

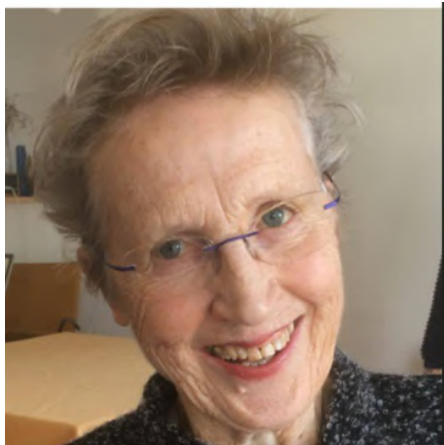
God heeft Zijn creatie, de aarde en al wat er op woont, aan ons toevertrouwd. Daarom is het van belang onze verantwoordelijkheid als consument op ons te nemen. Als je iets koopt of gebruikt (voedsel, reizen, sociale media) denk dan aan in hoeverre het Zijn creatie uitput, niet alleen fysiek maar ook sociaal. Uiteindelijk zijn wij de rentmeesters van de nalatenschap aan de volgende generatie.

In memoriam

Op 6 december 2023 is Geertrui Kroon overleden. Sinds de jaren 80 was zij bij de Nicolaaskerk betrokken. Op vele manieren is zij er als vrijwilliger actief geweest. Zo was ze bijvoorbeeld lange tijd gastvrouw bij de zondagse viering. Hartelijk, vriendelijk heette ze kerkgangers welkom. Om zich daarna bij de koorgroep te voegen. Daarin zong ze vele jaren mee. Ook maakte ze deel uit van de schoonmaakploeg van de kerk. Bovendien hielp ze met het verzendklaar maken van de Nieuwsbrief die maandelijks naar zo'n 600 adressen werd verstuurd. Dat was altijd een hele klus: vouwen, nieten, sorteren op postcode, naar de post brengen: Geertrui speelde in dit alles een belangrijke rol. Nauwgezet, altijd humoristisch, de lach was nooit ver weg. Terwijl ze het in haar leven toch niet altijd makkelijk had.

Geertrui Kroon 1939 - 2023

Ze leek soms beslist, maar was kwetsbaar. Het overlijden van haar zoon Matthijs was voor haar dan ook een grote slag. Toch heeft ze dit verdriet in haar verdere leven een plaats kunnen geven. Dit, zoals zij zelf zei, mede dankzij een aantal goede vriendinnen. De laatste spraken bij haar uitvaart op 9 december zeer liefdevol over haar.

Geertrui oogde fragiel, maar ze was een sterke vrouw! Ze heeft haar ziekte moedig verdragen, maar wilde wel de regie over haar leven behouden. Tot het einde toe. In de sfeervolle afscheidsviering onder leiding van pastor Rob Polet bleek duidelijk welke rol Geertrui speelde in het leven van velen. Zij is begraven op de natuurbegraafplaats Westerwolde bij Hoog Soeren. In de natuur waarmee ze zich zo verbonden voelde.

De Nicolaasgemeenschap is Geertrui Kroon veel dank verschuldigd.

Dat zij nu ruste in vrede.

Daan Hensens.

de humanitaire corridors

door Joris van Gerven

Nog even en we vieren Kerstmis, het feest van de komst van God in ons midden, in de gedaante van een kwetsbaar kind dat ligt in een kribbe. Een pasgeboren kind dat direct bedreigd wordt in zijn bestaan. Dat met zijn gezin al na een paar dagen op de vlucht moet voor geweld, vervolgd door Herodes.

“Tijdens de vlucht naar Egypte”, zo schrijft paus Franciscus, “beleeft Jezus samen met zijn ouders de tragedie die de ontheemde mens en de vluchteling doormaakt, namelijk de angst, de onzekerheid, de ongemakken.

Vandaag maken helaas veel mensen hetzelfde door. Bijna elke dag brengen televisie en kranten nieuws over mensen die vluchten omwille van honger, oorlog en andere ernstige gevaren.”

In wie op de vlucht gaat voor het geweld en de oorlog, in Oekraïne, in het Heilig Land of

op zoveel andere plekken, is Jezus aanwezig. Het zijn mensen op zoek naar veiligheid en een waardig leven, voor zichzelf en voor hun gezinnen. Ze zijn gedwongen te vluchten om zichzelf te redden, zoals Jezus in de dagen van Herodes.

De Gemeenschap van Sant'Egidio bracht de afgelopen jaren duizenden kwetsbare vluchtelingen veilig naar Europa via de humanitaire corridors. Bij aankomst worden ze verwelkomd. Er staat een lokale groep klaar om hen te ontvangen en op weg te helpen.

Ook in Amsterdam hebben we bij Sant'Egidio veel vluchtelingen leren kennen. We hebben hen verwelkomd, ondersteund en gevolgd op hun weg van integratie. We hebben met hen geleden aan de angst en onmacht door de oorlog in hun land, en samen de vreugdevolle momenten beleefd van

het nieuwe leven dat ze hier opbouwen.

Net als sommigen in de Nicolaasparochie hadden wij in ons eigen gezin enkele maanden een jonge Syriër in huis. We vonden een nieuwe familie in elkaar.

In een samenleving waarin abstracte begrippen als asiel en migratie een politiek onderwerp geworden zijn, blijven we als gelovigen geroepen om Jezus te herkennen in de concrete mens die we ontmoeten.

Daarmee zijn politieke uitdagingen niet verdwenen. “Ter Apel” laat zien dat het verwelkomen en opvangen van mensen niet altijd een

eenvoudige opgave is. Wat we wel kunnen doen, is hen als mensen blijven zien.

Tweeduizend jaar geleden vonden Jezus en zijn ouders een veilige route naar Egypte. Hem herkennen we in de velen die vandaag een veilig heenkomen zoeken. Dat vraagt niet veel: eenvoudig om hen heen blijven staan met onze steun, om als broers en zussen één menselijke familie te vormen.

Joris van Gerven maakt deel uit van de Gemeenschap van Sant'Egidio

Rust op de vlucht naar Egypte

door René van Tol

In 2014 kreeg ik de opdracht om een groot schilderij te maken voor de Obrechtkerk met als onderwerp 'De rust op de vlucht naar Egypte'. Het was een grote eer om van dit mooie onderwerp een schilderij te maken voor zo'n mooie kerk.

Ik ben beeldend kunstenaar en mijn bezigheid bestaat voor het grootste deel uit kijken. Kijken lijkt iets vanzelfsprekends maar dat is het niet. De dingen onthullen hun geheimen op een mysterieuze manier en om goed te leren kijken is een lang proces en vraagt om veel geduld.

Over kunst wordt veel geschreven en gepraat en hier kunnen we veel van leren maar we zullen er nooit beter door gaan kijken want zolang we denken en praten kijken we meestal niet zo goed.

Om goed te kijken moet je alert zijn zoals een jager die wacht op het juiste moment. Toen ik laatst in de trein van Amersfoort naar Amsterdam zat, zag ik de ondergaande zon over de horizon bewegen als een gouden schijf, rollend over de kerktoeren van Baarn, waarna ze verdween achter de bomen. Het leek of de goden met een gouden bal aan het spelen waren. Niemand in de trein zag het want iedereen keek op zijn smartphone en zo misten ze het spel van de goden.

Hoe beter je kijkt hoe meer liefde je voor de dingen opvat en dat maakt je kwetsbaar. Alles wat je liefhebt kan namelijk van je afgenomen worden. Liefhebben is een riskante zaak en deze riskante zaak begint met onze zintuigen. Onze zintuigen treden de

werkelijkheid onvoorwaardelijk tegemoet, dit in tegenstelling tot ons verstand en ons sentiment die beiden sterk met het ego verbonden zijn. Proef, hoor, zie, zijn dan ook woorden die veel in de Bijbel voorkomen. 'Zie het Lam

Gods', wordt er in de mis gezegd. We gaan naar de mis om God te zien. We moeten opzien naar het kruis van Christus. Zo worden we gered. In de Bijbel worden we aangespoord zolang te kijken tot we echt kijken. Tot we de

dingen zien zoals ze zijn. We moeten volgens de Bijbel ook denken en voelen maar ons zien, horen en proeven gaan hier aan vooraf. Dit heeft een reden. Onze zintuigen

spreken namelijk nooit een oordeel uit over wat zij registreren. Daardoor vormen zij de basis voor ons empathisch vermogen. Met onze sentimenten en ons

verstand onderwerpen wij de wereld maar onze zintuigen geven de werkelijkheid echt de kans om zich uit te spreken.

Onze empathie gaat altijd via een individuele relatie. Je kan geen empathie voelen voor duizenden mensen omdat onze zintuigen dit niet aankunnen. Voor empathie moeten onze relaties uniek zijn. Daarom is Christus de enig geboren zoon. In onze unieke relatie met Christus

worden echter wel alle mogelijke relaties samengetrokken en meegenomen. Kijken we daarom echt naar het kindje Jezus op de vlucht, het kindje Jezus dat werkelijk God is en opgejaagd wordt door Herodes, dan vormt dat ons beeld van de vluchteling overal in de wereld. Hebben we daarbij een zuiver hart dan zal ons mededogen voor de vluchteling echt zijn en vruchten dragen.

Beeld en historisch feit

door Gerard ter Heijne

Drie Wijzen uit het Oosten zoeken in Jerusalem naar een pas geboren koningskind. De machthebber daar, koning Herodes voelt zich bedreigd maar wendt niettemin medelevende belangstelling voor. Hij stuurt de Wijzen door naar Bethlehem, waar volgens de priesters en Schriftgeleerden ooit zo'n kind als 'de Christus' is voorspeld. Wanneer ze het vinden, moeten ze dat laten weten. Dan komt hij het aanbidden. De Wijzen, door een ster geleid, vinden het kind – Jezus heet het – en zijn moeder. Ze geven het koninklijke geschenken, goud, wierook en mirre. Intussen krijgen de Wijzen echter wat Herodes betreft argwaan, laten niets weten, en vertrekken langs een andere weg naar hun land. Moeder Maria en haar man Josef menen te begrijpen dat ze ook maar beter voorzichtig kunnen zijn. Ze vluchten met het kind naar Egypte. Zo ontkomt het aan de moord

die Herodes beveelt op alle jongens in Bethlehem van twee jaar en jonger, de latere 'onnozele kinderen'. Wat een verhaal! Spannend, en met een deels gelukkige, deels ongelukkige afloop. Opmerkelijk daarbij: vrijwel al wat gebeurt, gebeurt op grond van verkeerde beeldvorming. De beelden van de 'Koning der Joden', zowel dat van de Schriftgeleerden (overlevring) als dat van de Wijzen (wetenschap), blijken onjuist. Gelukkig vinden de laatsten in een mensenkind toch nog wat zij zochten.

Of het bezoek van de Wijzen en de vlucht naar Egypte historische feiten zijn, kun je betwifelen. Wel heeft in elk geval de latere Jezus geleefd. Hij genas zieken, accepteerde zondaars, trok zich het lot van armen, gebrekkigen en verschoptelingen aan. Hij toonde een resolute liefde tot de medemens. Niettemin moest

deze zich 'mensenzoon' noemende man volgens de priesters en Schriftgeleerden sterven. Hij lasterde immers God, zeggend dat ze hem van nu af zouden zien gezeten 'aan de rechterhand van de Kracht'. Dat beeld mocht hij niet op zichzelf toepassen. Over Jezus is veel geloofd, gedacht, geschreven. Op de berg Tabor wordt hij op één lijn gezien met de profeten Elia en Mozes. Johannes 'verwoordt' hem voor de Grieks-filosofische denkwereld. Paulus ziet zijn belang voor alle mensen. Voor Kerkvaders is hij de 'God de Zoon', in drie-eenheid met Vader en Geest. Theologen en filosofen proberen het christelijk geloof voor de rede aanvaardbaar te maken. Hoe 'werkt' God? Steeds weer pogingen tot beeldvorming, van God, van Jezus.

Rond het jaar 1500 maakt de wetenschap zulke vorderingen in kennis van de mens, de wereld, zelfs het heelal, dat het van oorsprong bijbelse beeld van God die schept

alsof hij 'buiten' de schepping staat, begint te wijken voor een beeld van God als werkzaam 'binnen' de schepping. Daarmee verdwijnt het beeld van God als 'persoon'. Hij wordt om zo te zeggen een 'stille kracht'. Een beeld van Hem is niet meer mogelijk. Hij 'bestaat' zelfs niet, althans niet zoals alles en wijzelf bestaan. Hij is het mysterie van waaruit al het bestaande ontstaat. 'Geloven in God' is dan in wezen: 'vertrouwen' in dat Mysterie, 'Bidden' het uitspreken van dat vertrouwen, 'Vieren' het beleven ervan. En 'handelen'? Het drukt onze relatie ermee uit. Van belang dus: zorg voor het 'ontstane', voor de 'schepping'.

Rond het jaar 2000 is – zeker in onze westerse samenleving – een op wetenschap vertrouwende denkwijze ook buiten de studeerkamers zo algemeen geworden, dat het traditionele beeld van de persoonlijke God, 'scheppend' en in de schepping wonderlijk 'ingrijpend', zeer veel mensen niet meer aanspreekt. Ze ver-

werpen het en verlaten massaal de kerk. Wie blijft, houdt mogelijk vast aan het traditionele godsbeeld. Of hij blijft, maar dan zonder geloofssteun te zoeken in (bijbelse) wonderen, in feite ingrepen in de natuurlijke loop der dingen. Eerder vindt hij het een wonder hoe door 'blinde' natuurwetten een zeer geordende macro- en microkosmos ontstaat. Is dat een fatalistische visie? Toch niet, ook ziet hij hoe die natuurwetten de evolutie veroorzaken die ons mensen voortbrengt. En hoe wij in vrijheid de 'schepping' kunnen 'beheren'. Ploegend,

bouwend, denkend, dichtend. Ook hoe wij van het '(natuur)recht van de sterkste' kunnen afzien, ten gunste van de zwakkere. Is dat niet wat Jezus ons voor doet? Tot in de eigen dood? En er daarom niet een ster maar een kruis staat op onze kerken? Het verhaal van de drie Wijzen is spannend en.. aansporend: Zoek het 'koningskind', maar let op de beeldvorming! Het voorkomt de noodzaak van 'een andere weg' of een 'vlucht naar Egypte'.

Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen

door Wim Sosef

Anders dan de evangelist Lucas, die het ons zo bekende kerstverhaal vertelt, is Matteüs de evangelist die ons vertelt wat er daarna gebeurde: de komst van de Drie Koningen en de moord op de Onnozele Kinderen. Maar ook de vlucht van de H.Familie naar Egypte: “Toen ze [de drie koningen] de wijk genomen hadden, verscheen aan Jozef in een droom een engel van de Heer, die zei: ‘Sta op, neem het kind en zijn moeder mee, en vlucht naar Egypte, en blijf daar tot ik u waarschuw. Want Herodes staat het kind naar het leven’. Hij stond op en nam nog die nacht met het kind en zijn moeder de wijk naar Egypte, en bleef daar tot de dood van Herodes, opdat vervuld zou worden wat door de Heer bij monde van de profeet gezegd is: ‘Uit Egypte heb ik mijn Zoon geroepen’.” (Mt 2, 13-15).

In het kerstspel van Martinus Nijhoff zegt de engel Gabriël tot Jozef: “Hoor toe, Jozef, God spreekt.- Zijn wil is: sta op nu, / neem Zijne moeder en het Kindeke tot u, /vlied naar Egypte, en blijf, tot ik ‘t u zeg, aldaar, / Want Herodes bedreigt het Kind met doodsgevaar. // Volg, Jozef, deze weg: gij reist van hier stadwaarts, / waar ‘t Kind ten tempel aan den Heer zij voorgesteld;/ want, opdat Hij vervulle de oude wet die geldt,/ en niet om haar te ontbinden is het dat Hij kwam./ [...]

Dan, verplichtingen vervuld, zet ge op een ezel, die met goud gij kopen zult- ‘t goud dat de koning gaf- de moeder en het Kind,/ en, zelf te voet, terwijl zich achter u bevindt/ dit eng’lenpaar, en daar weer achter de Romein,/ spoedt ge u tot ge in Egypte zult gekomen zijn,/ vanwaar ge eerst keert, naar Nazareth, als ik het

zeg.-/ Vaart wel,-Vrede met u.-
Ik vaar ten hemel weg.”

Over de lotgevallen van de H. Familie in Egypte vertelt Matteüs niets. Dat horen wij wel van de Kopten die het feest vieren van de ‘Binnenkomst op Egyptisch grondgebied’. Er bestaan bij de Kopten talloze legenden over de door het Kind bewerkte wonderen, maar ook over de wonderdadige bomen op de route van de H. Familie, die bijvoorbeeld in een voorstad van Caïro onderdak zou hebben gevonden

onder een plataan. Ook is er een route overgeleverd van plaatsen waar het Kind en zijn ouders gepasseerd zouden zijn. Op de vermeende pleisterplaatsen bevinden zich kerkjes of andere zichtbare herinneringen, zoals bronnen waarvan de oorsprong in verband wordt gebracht met het verblijf van de H. Familie. Die zou zelfs in een bootje zijn gestapt om hun reis over de Nijl stroomopwaarts voort te zetten. In de meest zuidelijke stad, Dair-al- Muharraq, verbleef de H. Familie volgens

de legende zes maanden. Daar verscheen de engel aan Jozef : “Sta op, ga met het kind en zijn moeder naar het land Israël, want zij die het kind naar het leven stonden zijn dood” (Mt. 2, 20).

Het verblijf in Egypte, dat zo’n drie jaar geduurd had, zou je kunnen zien als een tegenhanger van het verblijf van de Hebreeënen in het land van de Farao. Maar terwijl de joden daar een slavenbestaan leidden, was het voor de H. Familie juist een oord van vei-

ligheid voor de kwade plannen van koning Herodes. Beide gebeurtenissen – de doortocht door de Rode Zee op weg naar het Beloofde Land en de terugkeer van de H. Familie naar hun woonplaats in Nazareth – staan echter in het teken van bevrijding. “Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen” (Hosea 11,1; Matt. 2,14).

Exit Pelikaan: een nieuwe koers

door de redactie

De Pelikaan is een kort leven beschoren: slechts 3 jaar, van herfst 2020 tot kerstmis 2023. Haar voorganger, het Nicolaas Nieuws, bestond van 1997 tot 2020. Het eerste nummer bevatte een uitgebreide agenda van lezingen, meditaties en bijbelcursussen. Ook was er aandacht voor de toen begonnen restauratie van de Nicolaaskerk, voor de Spaanstalige parochie die al 5 jaar gebruik kon maken van de Nicolaaskerk, voor de eeuwige professie van Kleine Zuster Claartje, en voor het wel en wee van de toenmalige 'Citykerk'. NicolaasNieuws was aanvankelijk een stapeltje stencils met een nietje. In oktober 1997 verscheen het eerste nummer in A5 formaat, niet gestencild maar geproduceerd met behulp van een computerprogramma. De redactie had een blad voor ogen "met de nodige mededelingen maar ook met beschouwende

stukken". Het NicolaasNieuws, zo vervolgt de redactie, "wil een echt lees-blad worden en de schroom om over geloven te praten, wegnemen". Het zal 8 maal per jaar verschijnen. Een vaste rubriek tijdens de 2 jaar durende restauratie van de kerk is 'Vanaf de steiger' van Daan Hensens. In deze vorm bestond NicolaasNieuws tot 2013, toen het adventsnummer in een nieuw jasje verscheen dank zij de ingrepen van Jim Schilder. De frequentie was inmiddels gedaald tot 6 nummers per jaar, maar nog steeds in een samengaan van mededelingen en beschouwingen. De vormgeving die jarenlang verzorgd was door André Oostenbrink en Wim Sosef werd nu toevertrouwd aan Diana Janssen, die dit gedaan heeft tot en met pinksteren 2020, het eerste nummer van De Pelikaan.

Vanaf 2020 zou de actualiteit aan bod komen in de al bestaande Nieuwsbrieven (wekelijks voor de Nicolaaskerk, tweewekelijks voor de Papegaai) terwijl het Nicolaas-Nieuws zich meer als beschouwend kon profileren. Het aantal nummers zou teruggebracht worden tot vier. Aangezien het Nicolaas-Nieuws geen 'nieuws' meer bood, moest er een nieuwe naam komen. Mede gezien de rol van gevederden in Amsterdamse kerken – Haantje, Duif en Papegaai - werd die nieuwe titel De Pelikaan.

Sindsdien zijn nummers verschenen over gemeenschap, muziek, 'oud en jong', 'Fratelli tutti', roeping, sint Jozef, sint Stefanus, de 'lijdende dienstknecht', heilige en heiligheid, missie, 'een kind is ons geboren', Laetare, 'op weg'. De taak 'beschouwingen' te blijven bieden bleek echter niet vol te houden. De redactie dreigde haar inspiratie kwijt te raken, ook omdat het niet lukte om nieuwe redactieleden aan te trekken.

Een logisch gevolg van onze nieuwe, 'beschouwende' weg is om een breder publiek aan te gaan spreken. Niet alleen katholieken en zeker niet alleen parochianen maar alle Amsterdammers die geïnteresseerd zijn in de katholieke kerk en katholicisme in Amsterdam. Oók publiek dat bijna nooit in een kerk komt en nooit van 'parochie' heeft gehoord.

Wij roepen iedereen op om met ons mee te denken over de nieuwe koers. Wilt u meedenken of in een nieuw te vormen redactie plaatsnemen, laat het ons weten! Stuur een email naar de redactie of spreek ons aan in de kerk (Liduline in de Papegaai/St. Jozefkerk en Wim of Ineke in de Nicolaaskerk).

De kersttijd is wellicht een goede tijd om hierover na te denken. Wij zijn benieuwd.

Zalig Kerstmis!

De redactie.

Colofon en verantwoording

De Pelikaan is het parochieblad van de Basiliek van de H. Nicolaas en de Jozefkerk te Amsterdam. Het verschijnt vier keer per jaar.

Mail: redactie@nicolaas-parochie.nl

Redactie: Olof Bekedam, Bert van den Bosch, Eric Fennis, Ineke Raps, Lidueine Reuser, Wim Sosef.

Vormgeving: Lidueine Reuser. Basisvormgeving: Impulsar. ©2023

Voorplaat: de vlucht naar Egypte, toegeschreven aan Rembrandt van Rijn, 1627, Musée des beaux arts, Tours.

p.5 Hagar en de engel, Carel Fabritius, 1645. The Leiden Collection.

p.7 Vlucht naar Egypte. De legende van het graan dat in één nacht opschoot. ca 1500, paneelschildering. Frankrijk, Reims, Musée des Beaux

p.13 Screensaver van de H. Isidorus van Sevilla, te downloaden bij:
<https://www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/isidorus>

p.17 foto van <https://www.santegidio.org>

p. 19-21 Details van De rust op de vlucht naar Egypte, door René van Tol, Obrechtkerk Amsterdam.

p.24 De vlucht naar Egypte, Fresco, 1181, in de apsis van Santa Maria di Ronzano, Abruzzo, Italië.

p. 26-27 Gentile da Fabriano, de vlucht naar Egypte, middenstuk van de predella (onderpaneel) van het altaarstuk 'de aanbidding van de koningen', 1423, Uffizi, Florence.

Achterpagina: De H. familie op de vlucht,

<https://wp-media.patheos.com/blogs/sites/168/2013/06/url1.jpg>

Basiliek van de H. Nicolaas

Kerk:

Prins Hendrikkade 73,
1012 AD Amsterdam (t/o CS).

Pastoraat:

pastoor drs. Eric Fennis,
tel.: 06 54 60 13 18,
efennis@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Kerksecretariaat:

Telefonisch ma,di,wo,zat
10.00-12.00 u: 020 330 78 12
info@nicolaas-parochie.nl /
www.nicolaas-parochie.nl

Bank: NL 78 INGB 0002 1083 66
t.n.v. Parochie H. Nicolaas

Jozefkerk

Kerk:

Kalverstraat 58,
1012 PG Amsterdam

Pastoraat:

parochie-vicararis Aad van Ruiten sss.

Pastorie:

Nieuwezijds Voorburgwal 293,
1012 RL Amsterdam
tel.: 020 623 18 89

Bank: NL 10 INGB 0000 3123 74
t.n.v. Parochie H. Nicolaas
o.v.v. HH. Petrus en Pauluskerk

**BASILIEK VAN DE
H. NICOLAAS**

**RK KERK VAN
DE H. JOZEF**

De H. Familie op de vlucht

